

Резнікова, Н. В. Від синтезу економічних теорій до політичного консенсусу: монетарно-фіскальні дилеми макроекономічної стабілізації в умовах коронакризи / Н. В. Резнікова, В. Г. Панченко, О. А. Іващенко // Економіка України. - 2021. - № 4. - С. 3-29.

Базуючись на ревізії змістовних положень неокласичного синтезу і нового макроекономічного консенсусу задля висвітлення особливостей інтерпретації їхніми adeptами макроекономічних процесів, природи циклічних коливань і способів їх нівелювання та коригування, проведено аналіз урядових програм макроекономічної стабілізації обраних країн на предмет встановлення їх відповідності науковим підходам, що детермінують політичний вибір на користь застосування монетарних і/або фіскальних інструментів стимулювання економічної активності. Встановлено, що найбільш затребуваними в політичній площині стають висновки нового неокласичного синтезу (Нового макроекономічного консенсусу), який об'єднує новий кейнсіанський підхід і підхід реального ділового циклу, втім і вони коригуються в довільній формі, залежно від пріоритетності завдань, що ставить перед собою уряд (прагнення до досягнення повної зайнятості; стабілізація цін; економічне зростання і рівновага платіжного балансу; ефективне використання обмежених ресурсів), передбачають здебільшого короткостроковий горизонт планування, що ускладнює вихід із «зачарованого кола» економічної політики, коли її динамічний розвиток стає заручником потреби в постійній адаптації поведінки відповідно до мінливих умов, які вона сама своїм коригуванням і зумовлює. Виявлено, що в ситуації коронакризи питання боротьби з одночасними проявами шоків попиту і пропозиції, та зокрема безробіттям, визнаються за пріоритетні й прагнуть бути вирішеними за рахунок поєднання інструментарію монетарної та фіскальної політик, у тому числі й на засадах регуляторної конкуренції, яка реалізується засобами неопротекціонізму, що визначається нами як сукупність принципів, інструментів і методів регуляторної політики держави у сфері міжнародної торгівлі, міжнародного руху капіталу і зарубіжних інвестицій, а також міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин, імперативом реалізації якої є стимулювання соціально-економічного розвитку та економічного зростання країни шляхом створення умов для підвищення економічної активності всіх суб'єктів господарювання.

Радіонов, Ю. Д. Інституціональна теорія в розвитку економічної науки / Ю. Д. Радіонов // Економіка України. - 2021. - № 4. - С. 30-50.

Проаналізовано теоретичні засади становлення і розвитку інституціональної теорії як нового напрямку економічної науки. Досліджено передумови виникнення інституціоналізму, розглянуто принципові відмінності між новою економічною течією та класичною економічною теорією. Зазначено слабкість економічних теорій щодо ролі та значення держави в розвитку економіки, наголошено на необхідності синтезу сильних сторін інституціоналізму з неокласикою для взаємоув'язки соціальних настанов та інтересів окремих індивідуумів. Досліджено етапи розвитку інституціональної теорії, різні підходи вчених-інституціоналістів, відзначено появу нового, сучасного напрямку – неоінституціоналізму. Окреслено розбіжності в тлумаченні терміна «інститут» між традиційними інституціоналістами і неоінституціоналістами, що вказує на різну методологію його сприйняття. Наголошено, що доктрина глибини природи інститутів та її трактування розділили інституціоналізм на старий і новий. Якщо старий ставив під сумнів індивідуалістичний світогляд, властивий неокласичній парадигмі, то сучасні інституціоналісти індивідуалістичний підхід не заперечують. Економічні інститути, які діють у межах суспільного середовища, є тими рамками або обмеженнями, які регулюють поведінку соціуму в економічних умовах. Акцентовано увагу на перспективах подальшого розвитку інституціональної теорії, яка дає можливість виникнення і розвитку інших теорій, суспільних наук, розкриває досі не досліджені або малодосліджені явища і процеси. У сучасних умовах економічні труднощі, з якими зіштовхнулася світова економіка, переконливо підтверджують актуальність інституціональної теорії, і побудова ефективної економіки не обмежується лише підходом, заснованим виключно на методології класичної школи економічної теорії. Суперечності, які породжує сучасна глобалізація, перетворюються на масштабне джерело соціальних, політичних, економічних і навіть військових викликів для менш розвинутих країн по відношенню до більш благополучних, а міжнародна інституціоналізація є тим механізмом, який покликаний згладжувати прояви нестабільності..

Шубравська, О. В. Спеціалізація агропродовольчого експорту України: тенденції, драйвери, перспективи / О. В. Шубравська // Економіка України. - 2021. - № 4. - С. 51-67.

Спеціалізація країн на світовому ринку є основою міжнародної торгівлі. Теоретичні засади глобальної спеціалізації сформовано концепціями міжнародної торгівлі, абсолютних і порівняльних переваг, альтернативних витрат. Експортну спеціалізацію України та її аграрного сектору визначають шість видів агропродовольчої продукції – кукурудза, пшениця, ячмінь, ріпак, соняшникові олія та макуха, які забезпечують майже третину загальнонаціонального і понад 70% агропродовольчого експорту держави. Отже, агропродовольчий експорт України є переважно

сировинним і гіперспеціалізованим.

Спеціалізація та інтернаціоналізація агропродовольчого виробництва і експорту України посилюються: зростають частки держави в загальносвітових обсягах експорту даних видів продукції, критично збільшується залежність вітчизняних аграріїв від імпорту багатьох видів виробничих ресурсів. Водночас частка імпортової складової в експорті Україною рослинницької продукції є порівняно невеликою. Сучасна модель глобальної агропродовольчої спеціалізації України вимагає коригування. Це необхідно як для збереження природно-ресурсного потенціалу аграрного виробництва, так і для забезпечення розвитку галузі в руслі сучасних загальносвітових соціально-економічних тенденцій. Для цього необхідно насамперед розширювати переліки виробленої сільгосппродукції і країн-імпортерів, активізувати залучення вітчизняних виробників до глобальних ланцюжків створення вартості, а також підвищувати частку продукції поглибленої переробки. Досягнення поставлених цілей зумовлює першочергову необхідність розвитку транспортно-логістичної інфраструктури та формування в державі ефективного інституційного середовища. Усе це має покращити умови ведення аграрного бізнесу і мотивувати його до дотримання природно-ресурсних обмежень і розвитку виробництв з глибокої переробки сільгоспсировини. Для збільшення кількості країн-імпортерів і розширення масштабів експорту вітчизняної агропродовольчої продукції потрібно також активізувати міждержавне торговельно-економічне співробітництво.

Дульська, І. В. Можливості діджиталізації територіальних громад і смарт-спеціалізації їх розвитку в умовах реформи децентралізації в Україні / І. В. Дульська // Економіка України. - 2021. - № 4. - С. 68-87.

Досліджено напрями, важелі розширення діджиталізації сфер діяльності територіальних громад та органів місцевого самоврядування в Україні, які в умовах реформ децентралізації та адміністративно-територіального устрою дістали значний обсяг повноважень, з огляду на наявні технологічні, інституційні, фінансові передумови. Досліджено досвід діяльності органів місцевого самоврядування з розширення діапазону застосування діджиталізації територіальних громад для їх смарт-спеціалізації та пошуку джерел фінансування проєктів розвитку цифрової інфраструктури. Так, значна їх частка планує створити е-реєстри своїх ресурсів (людських (демографічних), природних, земельних, нерухомості, бізнесу, рекреаційно-туристичних тощо) з ряду причин: 1) у результаті адміністративної реформи (укрупнення мережі районів) виникла необхідність перерозподілу активів між райрадами реорганізованих районів (було 490 од.) та укрупнених новостворених (стало 136 од.); 2) продовжується реформа децентралізації з перерозподілу повноважень між місцевими органами виконавчої влади та райрадами і між ними та ОТГ на території новостворених районів; 3) триває процес перетворення проєктних територіальних громад (1473 од.) в ОТГ шляхом створення нових або приєднання до існуючих ОТГ; 4) перерозподіляються повноваження між новими органами місцевого самоврядування і територіальними підрозділами центральних органів виконавчої влади в рамках їх перетворення на органи за типом префектур (з контролю дотримання законодавства). Труднощі правонаступництва юридичних осіб з переданням майна, земель зумовлені тим, що після місцевих виборів 25 жовтня 2020 р. нові органи самоврядування створено, а законодавство щодо правонаступництва не прийняте (існує в статусі проєкту Закону України), тоді як зміни до Бюджетного кодексу України, згідно з новим адміністративно-територіальним устроєм України та формуванням нових суб'єктів влади на рівні ОТГ, законодавчо внесено. Діджиталізація територіальної громади також є особливо важливою в період пандемії COVID-19, коли в онлайн масово переходять сектори, які задовольняють базові потреби сучасної людини, мінімізуючи необхідність виходити з дому для забезпечення життєдіяльності, реалізації бізнесу та продуктивної діяльності.

Мортіков, В. В. Економічна активність людей літнього віку / В. В. Мортіков // Економіка України. - 2021. - № 4. - С. 88-99.

Економічна активність людей похилого віку стає дедалі актуальнішою разом із старінням населення та подовженням строків навчання молоді. Особи літнього віку мають досвід, знання, які є важливою складовою людського капіталу сучасних організацій та країн у цілому. Тим часом, в Україні, відповідно до даних статистики, економічна активність людей похилого віку за період 2008–2018 рр. істотно знизилася. Найбільше літніх працівників серед фахівців і представників найпростіших професій. Дані щодо зареєстрованої статистикою економічної активності літніх людей по регіонах України слабо корелюють із ситуацією на регіональних ринках праці. Це пояснюється, зокрема, значною тіньовою складовою зайнятості даної вікової категорії людей. Існують як позитивні, так і негативні сторони економічної активності літніх людей. Незважаючи на переваги використання праці літніх осіб – вони конкурують за робочі місця з представниками активного трудового віку, – їхнє залучення коштує роботодавцям дорожче. З огляду на це, регулювання використання людського ресурсу літніх працівників є необхідним для підтримання трудового балансу в країні в цілому, а також у регіонах та окремих організаціях. З'ясовано, на які рішення літніх людей держава може впливати: вихід на пенсію раніше нормального строку виходу; вихід після досягнення цього віку; продовження економічної активності за межами пенсійного віку, тобто пізніший вихід на пенсію. Інструментами впливу на економічну активність людей похилого віку виступають пенсійна система, створення робочих місць з урахуванням інтересів літніх працівників, підвищення якості їхньої роботи, протидія дискримінації за віком. Показано, що зміни в

пенсійній системі України у 2017 р. сприяють активізації економічної діяльності осіб передпенсійного та пенсійного віку.